

4671/2879

Az Iskolai Filmintézet diafilm sorozata

266.szám

AMERIKA ÁLLATAI I.

Állattani sorozat:38

Készült:1956.évben

Észak-, Közép- és Dél-Amerika területe az Arktogea és Neogea fauna birodalmához tartozik. Az Arktogea fauna birodalom egyetlen területe a holoarktisz, amelynek állományába tartozik egész Észak-Amerika. A holoarktikus faunaterület igen nagy méretű, ennek ellenére állatvilága aránylag szegényes. Ezt a jelenkori környezeti viszonyok és történeti okok magyarázzák. Valamennyi kontinentális tájék, a szavanna és a trópusi erdők kivételével, megtalálhatók rajta, de sivatagos térségei, magas fennsíkjai, tundravidékei élőlények lakóhelyéül alig alkalmasak. Mivel geológiailag fiatal képződmények, magasabbrendű rendszertani kategóriák tekintetében szintelen. A Holoarktiszt rendszerint 7 faunaterületre osztják fel.

Dél-Amerika a harmadkor elejétől a harmadkor végéig önálló kontinens volt. Önállóságának ideje alatt gazdag és rendkívül sajátos fauna fejlődött ki rajta.

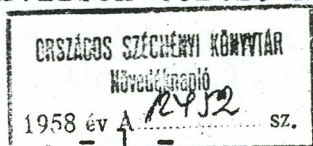
A harmadkor végén Dél-Amerika és Észak-Amerika kapcsolata ismét közvetlenné válik és a két kontinens faunája részben kicserélődött. Ez a csere eléggé egyoldalú volt, mert északra csak kevés állatcsoport hatolt /vendég izületesek/, délre viszont igen sok faj nyomódott le; Ezek a bevándorolt csoportok az ősi faunát jelentősen szűkítették, helyenként teljesen ki is szorították. Érdekes, hogy a bevándoroltak közül többen hamarosan kihaltak: antilopok, lovak. Erre a jelenségre még ma sem tudunk magyarázatot adni, különösen a kihalt lovakat illetően, mert hiszen a fennmaradásukra a dél-amerikai pampákon minden feltétel megvolt. Bizonyítja a spanyolok által behozott és elvadult lovak hatalmas tömegű gyors szaporodása.

Dél-Amerika és Közép-Amerika a neogea faunabirodalomhoz tartozik. Ez a faunabirodalom egy faunaterületre a neotrópusra és ez öt faunaterületre oszlik fel.

Legjellemzőbb állatai a következők:

1. Nemes lazac

Észak-Amerika keleti részében, továbbá Labrador tavaiban és beléjük ömlő vizekben él a faji bélyegeken teljesen a nemes lazachoz hasonló lazacféle, amelyet izletes husa miatt nagyban tenyésztnek is. A többi lazacoktól életmódjában különbözik, ugyanis sohasem huzódik be a tengerbe, mint a többi lazacfélék, hanem egész életét az édesvízben tölti. Nagysága valamivel kisebb, mint a tengerben élőké.

2. Viasz lazac

Észak-Amerika keleti partjain közönséges hal a viasz lazac. Pikkelyeiről az ezüstös réteg hiányzik, úgyhogy az izomzat színe átlátszik rajtuk. Emiatt az egész test áttetsző, mintha viaszból volna. Husa izletes volna, de kellemetlen, poshadt uborkára emlékeztető szaga miatt nem mindenki fogyasztja szívesen. Sokszor annyit halásznak, hogy az élelmiszerpiac nem tudja felvenni és trágyázásra, vagy angolnafogáshoz csalétekül használják fel.

3. Kajmánhal

A vértescsukák egyetlen ma élő képviselője a kajmánhal, amely az Egyesült Államok déli részein fordul elő. Nagysága eléri az 1-1,5 m hosszúságot és megnyult, csukaszzerű testalakja van. A kajmánhal nagysága és rettenetes falánksága miatt nagy ellen-sége a halászatnak és a halászok szörnyen gyűlölik, mert karcsu testalkata és ügyessége miatt rendszeren kiszökik a hálóból. Néha annyira elszaporodik, hogy lehetetlenné teszi a halászatot. Husa teljesen értéktelen. Páncéllemezeiből csiszolt disztárgyakat készítenek.

4. Törpe ingola

A körszájuakhoz tartozó, a halaknál kezdetlegesebb gerinces állat, amely egész Európában, de Észak-Amerika folyóiban is otthonos. Fejlődésmenete rendkívül érdekes. A petékből kikelt fiatal ingolák 2-4 évig maradnak meg lárvaalakban, azután télen, néhány hét alatt átalakulnak ingolává. Az így átalakult ingolák hamarosan elérik ivarérettségüket, ivásuk után pedig elpusztulnak. Ez a gyors átalakulás és a kifejlett állat rövid élettartama okozta azt, hogy igen hosszú ideig ismeretlen volt fejlődésmenete.

5. Angyalcápa

Az angyalcápa, vagy angyalrája átmeneti alak a cápák és ráják között. A mérsékelt övek minden tengerében elterjedt, Kelet- és Nyugat-Amerika partjain is gyakori. 2 m hosszúságúra is megnő. Igen falánk állat, ezért halászata nem okozna gondot, mert könnyen rámeleg a horogra, de bőrszerű, szívós és kellemetlen ízű húsa semmire sem jó. Bőrét csiszolásra, késnyelek bevonására használják.

6. Karcsu sziréngőte

A sziréngőtefélék a legalacsonyabbrendű farkos kétéltűeket képviselik. Az Egyesült Államok délkeleti részében, Texas délnyugati részéig mocsaras helyen, vízmentén fekvő fatörzsek alatt igen gyakran előfordulnak. Testük megnyult, külső kopoltyui vannak, s csak elülső lábai fejlődtek ki. Nagyon igénytelen állatok, táplálékuk földigiliszta, ebihal, rovarlárva.

7. Angolnagőte

Az Amerikai Egyesült Államok délkeleti részének, álló- és mocsaras vizeiben él. Teste valóban angolnaszerűen megnyult. Lábai egészen kurták, csökevényesek, ámbar az ujjak is megtalálhatók rajta. Általában 76-80 cm-re nő meg, de elérheti az 1 m hosszúságot

is. Télen mélyen befurja magát az iszapba. A bennszülöttek kigyónak tartják és nagyon félnek tőle.

8. Mocsári ördög

A Mississippri egész folyamvidékén, az Egyesült Államok vizeiben mindenütt otthonos ez az óriás szalamandrához hasonló, 33-56 cm hosszú állat. A vizek fenekén tartózkodik legszívesebben, ahol kényelmesen mászkál, de uszni is nagyon jól tud. Férgekkel, rákokkal, halakkal táplálkozik, de saját lárváit, peteseimóit is felfalja.

9. Amerikai ökörbéka

Az amerikai ökörbéka az Egyesült Államok legnagyobb békája 20 cm-re is megnő, lábai 25 cm hosszúak. Roppant falánk állat, még a vízben uszkáló fiatal kacsákat is lábuknál fogva lerántja, megfojtja és fölfalja. A bennszülöttek horoggal, hálóval, csapdával fogják, mert vastag combja igen ízletes pecsenye.

10. Sáskabéka

Észak-Amerika egész keleti és középső részén előfordul. Nagysága megegyezik a mi leveli békánk nagyságával. Állóvizek mocsaras partjain található, ahol különösen vizinövények uszó levelein szokott üldögdélni, s ha megzavarják, hosszú ugrásokkal menekül a vízbe. Legyekkel táplálkozik.

11. Pókhátú nagyorru béka

Mexikóban fordul elő a békának ez a legkülönösebb alkotásu és legformátlanabb tagja. Testének körvonala tojásdad, feje a testtel összeolvadt és elől esőrszerűen megnyult. Nagyon jellemző rá a talpáról kiemelkedő, ásészerű száruduzzanat. Hossza 6 cm. Életmódjáról csak annyit tudunk, hogy kitűnően tud ásni és hogy kizárólag természetből táplálkozik.

12. Harapós háromkaru teknős

A harapós teknős a Mexikói-öbölbe torkolló összes kisebb és nagyobb folyóban él. A víz színén uszkál, vagy a sekélyebb vizekben kiül a sziklákra sütkérezni. Rendszerint gyökerek és vizinövények közé rejtőzve vadászik a halakra, kétéltűekre vizimadarakra. A fiatal kacsákat, libákat is pusztítja, sőt a halálmány pusztításával komoly károkat is okoz. Valamennyi észak-amerikai teknős között ennek van a legízletesebb hús, ezért nagyon vadásszák. A felnőtt állatokkal óvatosan kell bánni, mert harapásaikkal érzékeny sebeket osztogatnak.

13. Dobo zpáncélu teknős

Az Egyesült Államok keleti részének legnagyobb területén előfordul. Nevét páncélja alakjának köszönheti. Páncélja 13-17 cm hosszú. Könnyen megszeliidül, s azzal, hogy a házban előforduló férgeket és rovarokat pusztítja, hasznot is hajt.

14. Északi erdei teknős

Az Egyesült Államok atlanti-óceáni partvidékének összes államaiban igen gyakori. Szintén mocsarakban és folyókban él, mint

többi rokona, de a vizet gyakrabban elhagyja és bizonyos körülmények között hónapokat is eltölthet a szárazföldön, ilyenkor ha el akar rejtőzni, egyszerűen a moha alá ássa be magát. Tápláléka és szaporodása nem különbözik más vízi teknősökétől.

15. Amerikai mocsári teknős

Az Egyesült Államok keleti felének déli részein nagyon gyakori, az északi részeken ritkább. Kicsiny állat, teljes hosszúsága 15 cm. Életmódja olyan, mint a többi vízi teknősöké. A tél beálltával a moha alá bujik és csak májusban jelenik meg újra.

16. Csukaorru alligátor

Az alligátor-hazája az Egyesült Államok délkeleti része a Rio Grande torkolatától a 35. szélességi fokig. Jellemző rá, hogy arra széles, lapos, hasonlít a csukáéhoz. Színe olajzöld, sötétebb foltokkal, hasa szennyes világossárga. Hossza a 4,5 m-t is eléri. A szárazon nehézkesen és lomhán mozog, de a vízben ügyesen, jól uszik. Főtápláléka a hal, de az inni járó juhokat, kecskéket, a vizet átúszó kutyákat, sőt még a szarvasokat és lovakat is vízbe fojtja és felfalja. Tojásait júniusban növényekből készített szilárdépítésű fészekbe rakja le.

/A 17. kép technikai okok miatt kimaradt/.

18. Bibores szerecsenmadár

A seregélyféléknek közeli rokona, amely egyedül az Egyesült Államokban, a Sziklás-hegységtől keletre fekvő államaiban fordul elő. Állandó madár, egész éven át található s egyike Észak-Amerika leggyakoribb maradainak. Igen kártékony állat, mert a táplálékban nem válogat, a gabonát, gyümölcsöt egyaránt pusztítja. Több leírásban olvashatjuk, hogy a szerecsenmarararak megátalkodott tolvajok. Még a piaci süteményárusítókat, vagy mészárosbódékat is egy-egy óvatlan pillanatban meglopják.

19. Gulyajáró

Észak-Amerika legnagyobb részén el vannak terjedve. Költözőmadarak. Szívesen követik a gulyát, csordákat és szedegetik a marhák hátából az élősködőket, a férgeseket. Érdekes, hogy ezek a madarak maguk nem költönek, hanem tojásaikat idegen szülők gondjaira bízzák, akár csak nálunk a kakuk, s mint ez, ők is többnejűségben élnek.

20. Fehértorku verébsármány

Ezek a pintyféle madarak Észak-Amerika összes keleti államaiban el vannak terjedve, de míg az északi vidékeken költöző, a délieken csak mint téli vendégek jelennek meg. Jóízű husa miatt vadásszák is, de mint kalitkamadarat is igen szeretik, mert tavasszal éjjel is énekel.

21. Királyharkály

A kuszó madarak közül egyedül a királyharkály fordul elő Észak-, illetve Közép-Amerikában. Az eléggé nagytermetű madárnak /kiterjesztett szárny mérete 80 cm/ hazája a Mississippri alsó-

folyása és Florida. Az emberek üldözik, mert az a féves vélemény róla, hogy rongálja a fákat.

22. Hollókeselyü

Az Egyesült Államokban Karolináig fordul elő, de a Kaliforniai-öböl körül fekvő országokban, Közép- és Dél-Amerikában a legközönségesebb madarak közé tartozik. Hirhedt dögevő madarak, még hatósági védelemben is részesülnek, mert a városok, utak minden szemétjét eltüntetik, felfalják. A tengerpart homokos sziklahátain fészkelnek, s a 3-4 tojáson a szülők felváltva kotlanak s kölcsönösen etetik egymást a begyükbe felhalmozott és kihányt döggel.

23. Kétujju lajhár

Hazája Guayana, Columbia és Brazília. Egész teste kb. 70 cm hosszú.

24. Mexikói sül

Az Egyesült Államok nyugati partvidékén, Mexikóban és Közép-Amerikában előforduló állat egész teste 95 cm, s ennek a hosszúságnak kb a harmadrésze a farkára esik. A nyugodtan ülő állat tüskéiből nagyon keveset lehet látni, bundája simának, puhának látszik, csak ha az állat felindul, mutatkoznak a szőrözet alá rejtett tüskék. Leginkább nagy erdőségekben, de cserjés, bozótos vidékeken is előfordul. Mindig fákon tartózkodik, melynek ágai között nagyon ügyesen mozog. Gyümölcessel, rügyekkel, levelekkel és gyökerekkel táplálkozik.

25. Urzon

A kuszó sülfélékhez tartozik az Észak-Amerikai erdőségeiben elég sűrűn előforduló urzon. Teste 80 cm hosszú. Tömött bundája közé egész felső testén 8 cm hosszú tüskék keverednek, amelyeket a szőr legnagyobb részét eltakar. Tápláléka a fiatal fák kérge. Egyetlen urzon egy télen át többszáz fiatal fát úgy meg tud hámozni, mintha tűzvész pusztította volna el a kérget. Faodvakban vagy sziklahasadékokban rakott fészkeiben 2-4 kölyköt hoz világra. Hosszu és kemény tüskéi jó védőfegyver az ellenségei ellen. Támadóját összeszurkálja annyira, hogy a sérülésekbe kutyák, farkasok, sőt a pumák is belepusztulnak.

26. Tasakos egér

A tasakos rágcsálókhoz tartozó tasakos egér az Egyesült Államok déli részén és Mexikóban fordul elő. Magvakkal, gyökerekkel és füvel táplálkozik. Életmódjáról még nincsenek konkrét megfigyelések.

27. Tasakos patkány

Az állat az Egyesült Államokban fordul elő, ahol a föld alatt szerteágazó folyosókat ás és a vakondturáshoz hasonló földkupacokat hány fel. Termete valamivel kisebb, mint a mi hörcsögünké. A tárolásra szánt eleséget pofazacskójába gyűjti össze s úgy viszi a föld alá épített vackába. Az emberek kegyetlenül üldözik, mert azzal, hogy a hasznos fák gyökereit összerágja, vagy

egész táblákon kiirtja a gumós növényeket, igen érzékeny károkat okoz.

28. Fakó pézsmapocok

A pocokféléknek egyetlen hasznos tagja. Nevét azért kapta, mert erős pézsmaillatu nedvet képes kiválasztani. Bundája igen értékes prém.

29. Társas prairi kutya

Elég tekintélyes nagyságu rágcsáló. Nevét ugató hangja után kapta, mert külső alakja egyébként nem hasonlít a kutyához. Észak-Amerikában mindenütt megtalálható. Úgyesen kiásott földalatti folyosókban tanyázik. Növényekkel táplálkozik. A hideg idő beálltával téli álomba merül.

30. Amerikai csikos mókus

A közönséges mókusnál jóval kisebb és termete esetlenebb. Teste - a farkán kívül - csupán 15 cm hosszú, vállmagassága 5 cm. A Mexikói-öböltől kezdve az összes észak-amerikai államokban elterjedt. Magvakkal, bogyókkal, gabonaszemekkel, dióval táplálkozik, amelyekből sokszor 5-8 kg-ot is elraktároz téli eleség gyanánt. A készletet pofazacskójában hordja haza a vackába. Téli álmat alszik.

Készült a Felsőoktatási Jegyzetellátó Vállalatnál, Budapest

Felelős vezető: Heitter Imre

8-2319/266